Landstinget
i Jönköpings län

Regional utvecklingsstrategi för Region Jönköping (RUS)

8

Handlingar i ärendet:
Landstingsstyrelsens skrivelse till landstingsfullmäktige
Yttrande från landstingsstyrelsen
Protokollsutdrag från landstingsstyrelsens sammanträde 2013-04-09

Landstinget i Jönköpings län

MISSIV

2013-04-09 LJ2013/70

Landstingsfullmäktige

Regional utvecklingsstrategi för Region Jönköping >> 2025

Landstinget i Jönköpings län har yttrat sig över Regional utvecklingsstrategi för Region Jönköping.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet 2013-04-09 och har avgett ett preliminärt yttrande till Regionförbundet.
Den regionala utvecklingsstrategin för Region Jönköping lyfts även för behandling av landstingsfullmäktige vid sammanträde 2013-04-23.

Förslag till beslut

Landstingsfullmäktige föreslås besluta

att godkänna föreliggande yttrande som svar till Regionförbundet Jönköpings län.

LANDSTINGSSTYRELSEN

Håkan Jansson
Landstingsstyrelsens ordförande

Agneta Jansmyr
Landstingsdirektör

Regional utvecklingsstrategi - synpunkter

Landstinget i Jönköpings län lämnar härmed synpunkter på remissversionen till regional utvecklingsstrategi. Synpunkter är av både övergripande karaktär, områdesspecifik och i vissa fall lämnas synpunkter på detaljnivå.

I det fortsatta arbetet med att ta fram handlingsplaner är det viktigt att dessa kopplas samman med Landstingets budget och verksamhetsplan, primärkommunernas översiktsplaner och andra strategiska dokument då dessa ska vara ledande för den blivande regionkommunen i Jönköpings län.

Övergripande synpunkter

Landstinget tycker att strategin är skriven på ett övergripande, strukturerat sätt som ger förståelse. Vi tycker att den Regionala utvecklingsstrategin i flera delar är bra skriven. Den har regionalt anslag och lyfter i viss mån särmärken för regionen Jönköping men skulle samtidigt kunna innehålla fler regionala skrivningar relaterade till Region Jönköping. Den betonar det regionala ledarskapet men ska man uppnå målet med att vara en ”spetsregion 2025” så anser vi att ”Regional kraftsamling och ledarskap” ska lyftas fram särskilt bland framgångsfaktorerna.

Regionala utvecklingsstrategin har en väldigt stark betoning på näringsliv. Då strategin ska vara ett av den nya regionkommunens ledande dokument anser vi att den behöver breddas till att också innehålla mer av perspektiven folkhälsa, grön näring, besöksnäring, landsbygd, kultur samt beakta offentliga verksamheters betydelse. Strategier för dessa områdens utveckling har avgörande betydelse för regionens utveckling och attraktionskraft. Den starka näringslivsbetoningen i dokumentet där tillgodoseendet av arbetskraft och kompetens för densamma dominerar, ger också andra effekter. Vi saknar strategibeskrivningar utifrån ett barn- och äldreperspektiv där hänsyn är taget till bland annat barnkonventionen men också ett samhälle som ska vara attraktivt och innehållsrikt efter arbetslivet. I kapitlet om ett inkluderande samhälle nämns de innevånare som inte är i arbetsför ålder som en samhällsbörda som de arbetsföra ska försörja.

Ungdomars perspektiv nämns sparsamt men skulle också kunna utvecklas.
Vi anser att boendet för studenter och ungdomar behöver uppmärksammas då det är avgörande för regionens attraktivitet. Betydelsen av en god samverkan mellan högskolan och arbetsmarknaden behöver betonas för att ge rätt utbildningsinnehåll och säkerställa regionens kompetensbehov.

Överlag anser vi att den regionala utvecklingsstrategin behöver väva in miljöhänsyn och hållbarhet i skrivningen. Att hitta balansen mellan att leva i och leva av kan behöva poängteras.

Forskning, utveckling, lärande och innovation är en förutsättning för en regions långsiktiga utveckling och drivs i nära samverkan med lokala verksamheter och näringsliv. Genom en vital infrastruktur för och samverkan mellan dessa områden kan kompetensförsörjning, effektivitet och värdeutveckling av produkter och tjänster åstadkommas. Lärande och innovation och en interaktiv forskningsmiljö ger också bästa förutsättningar för en stark samverkan internationellt. I detta arbete är regionens universitet, högskola, kompetenscentra för lärande och testbäddar för innovationer viktiga framgångsfaktorer.

Samarbetet med angränsande län tycker vi saknas då det är speciellt viktigt inom kollektivtrafikområdet men är viktigt även för andra områden såsom kultur och utbildning.

Kollektivtrafik

Det är viktigt att understryka betydelsen av fungerande kollektiva transporter för att uppnå den samhällsutveckling/regionutveckling vi vill åstadkomma. Kollektivtrafiken är av stor betydelse för att möjliggöra boende och arbete i orterna framförallt utanför Jönköping. Den struktur som beskrivs för framtiden innebär förmodligen att människor i familjebildning kommer att bo på en ort men ha arbete och studier uppdelat på flera orter beroende på var det finns arbetstillfällen och studiemöjligheter. Utan goda kommunikationer blir det bara Jönköping som kan tillgodose ett acceptabelt utbud. Det bör också understrykas vikten av att behålla en rimligt stor befolkning i de mindre orterna vilket förutsätter investeringar i infrastruktur, bostäder, skolor, fritidsanläggningar, handel och övrig offentlig service.

Det är viktigt att driva fram beslut om framtida lösningar för en eventuell ny bana för höghastighetståg. Övriga kollektivtrafiksystem inom länet behöver anpassas till de förutsättningar en framtida Götalandsbana/Europabana medför.

En utbyggd och väl fungerande kollektivtrafik är viktig för att kunna förverkliga de beskrivna ambitionerna om en utveckling av besöksnäringen (turistnäringen). Med grunden i ett framtida hållbart samhälle måste det vara prioriterat att besöksresorna skall kunna genomföras kollektivt.

Det är viktigt att understryka den stora betydelsen av att kommunerna i sin planering styr så att nya boendeområden, arbetsplatser, skolor och service placeras i stråk på ett sådant sätt att det möjliggör en bra trafikförsörjning med buss och/eller tåg.

Kollektivtrafiken har en viktig roll när man talar om utveckling av GT (grön teknik)

Kultur

Ordet kultur saknas i innehållsförteckningen vilket vi anser är olyckligt då kultur som område har stark betydelse för en regions identitet, attraktivitet och utveckling. Det bör övervägas om inte ytterligare en delstrategi ska läggas till: En stark kulturell identitet.
För de övriga delstrategierna så anser vi att de behöver förstärkas med sina respektive kopplingar till kulturen. Den regionala kulturplanen kan utgöra en av handlingsplanerna för den regionala utvecklingsstrategin.

Internationellt

Internationella frågor som de beskrivs i strategin är nästan undantagslöst utifrån ett näringslivspolitiskt perspektiv. Den internationellt regionala politiska nivån som framgångsfaktor för regionen saknas helt.

Det är bra att kopplingen mellan nationellt och regionalt finns med, exv. Europa 2020, men det saknas en indikation på hur denna koordination ska ske.

Hållbar utveckling

Vi anser att man kan kalla en av framgångsfaktorerna för ”sund livsmiljö”, istället för klimat och energi vilket blir mer heltäckande.
Med sund livsmiljö sammanfattas klimatsmart med klokt resurstänkande som ger sund livsmiljö. Bra om det renodlas bland begreppen. I landstingets hållbarhetsprogram används begreppen *sund* och *hälsofrämjande.*
Miljögifterna d.v.s. kemikalierna och då speciellt de som finns i vardagslivet utgör det stora hotet mot mänskligheten. Detta bör vi peka på i ovanstående framgångsfaktor.

Utbildning/kompetensutveckling/arbetsmarknad

Regionala utvecklingsstrategin lyfter fram Jönköpings län som en industriregion. Det kan finnas skäl att här lägga till att en välfungerande industri förutsätter att den offentliga verksamheten fungerar väl. En utveckling av industrin som ska attrahera kompetens och gynna kunskaps- och kompetensutveckling förutsätter väl fungerande kommunikationer, kultur och hälso- och sjukvård.
Jönköpings län behöver en bra offentlig verksamhet som även den utmärks av stabilitet, kontinuitet, kunskapsutveckling, innovationskraft osv. Den offentliga verksamheten finansierar även privata alternativ, exempelvis finns det över 20 vårdcentraler i länet som drivs av privata aktörer.

Det offentliga är stora arbetsgivare som under lång tid kommer ha behov av att anställa ett stort antal medarbetare. Landstinget i Jönköpings län kommer under

flera år framåt ha ett nyrekryteringsbehov på i storleksordningen 400 – 600 nya medarbetare per år.

Vi tror också att vi behöver rekrytera spetskompetens från andra länder i större utsträckning än hittills. Ett gott exempel är den utlandsrekrytering som skett av läkare under en stor del av 2000-talet. Utan den skulle vi inte ha den goda hälso- och sjukvård vi har idag i vårt län.

Folkhälsa

En god och jämlik hälsa i befolkningen är en av förutsättningarna för att skapa ett hållbart samhälle. Hälsoläget i länet har bäring på samtliga delstrategier i den regionala utvecklingsstrategin.

Ett inkluderande samhälle har stark koppling till länets folkhälsoarbete som drivs i bred samverkan mellan länets kommuner, Landstinget, myndigheter, organisationer och föreningar. Det är av stor vikt att kommande strategier och handlingsplaner för folkhälsoarbete tar sin utgångspunkt i de befolkningsgrupper som är i störst behov av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Det finns behov av att belysa sammanhållna populationsmått som ger ett förbättrat underlag till riktade insatser. Det är viktigt att utgå från en helhetssyn på hur ett inkluderande samhälle kan skapas i Jönköpings län. Utöver att invånarna känner en känsla av sammanhang behövs också en medveten inriktning för hur vi bygger stödjande miljöer, stimulerar till hälsosamma val och uppmärksammar den psykosociala hälsan.

En av de sju framgångsfaktorer som beskrivs är *Klimat och energi.* Bra levnadsvanor och livsvillkor har stor bäring på miljö- och klimatfrågorna, vilket kan behöva belysas.

En ytterligare framgångsfaktor är *Attraktivitet* som beskrivs utifrån ett livsmiljöperspektiv för den moderna och unga generationen. I ett folkhälsoperspektiv kan det finnas anledning att lyfta fram andra målgrupper, som till exempel den växande äldre generationen och goda livsmiljöer för socialt utsatta grupper.

Synpunkter på enskilda skrivningar med sidhänvisning

Vision 2025, sid 19. I rutan ”Region Jönköping skapar kraft” saknas kulturens utvecklingskraft och förmåga som tillväxtfaktor.

Delstrategi: En internationellt ledande industriregion, sidan 21, mål. Här önskar vi ett tillägg ….på en internationell marknad *utan att äventyra miljön eller människors hälsa.*
Under rubriken nuläge, fjärde stycket sista meningen. Väl utvecklade logistiktjänster *utan att bli på bekostnad av sund livsmiljö.*

Delstrategi: Ett inkluderande samhälle, sidan 28, mål. Här önskar vi ett tillägg…. Tillgängligt, sammanhållande och *hälsofrämjande* samhälle.
Sidan 29, sjunde stycket. Här beskrivs begränsad tillgång till kollektivtrafiken som särskilt hämmande för dem som saknar körkort eller har begränsade ekonomiska möjligheter. Vår inställning är att: *kollektivtrafiken bör utvecklas till att bli ett alternativ till att ersätta bilen för de resor där det är möjligt eftersom detta på ett positivt sätt medverkar till hållbar utveckling*.

Delstrategi: En global livsmiljö, sidan 31, andra stycket …barn och unga *utan att riskera deras hälsa, oren luft och miljögifter*.
Sidan 32, drivkrafter för förändring. Här bör man tydligare understryka att: *ungdomar i stor utsträckning avstår från att skaffa körkort och istället vill ha tillgång till en bra kollektivtrafik.*
Sidan 33, vänster spalt, tredje stycket: ”Kultur fyller en plats med liv, vimmel, stämningar och händelser o.s.v.
Här önskar vi istället följande text: ”*Kultur fyller en plats med liv, reflexion, inspiration, bildning och tolerans”.*

Sju framgångsfaktorer.
Sidan 35. Kommunikationer, höger spalt, andra stycket: En bra infrastruktur o.s.v.
Vi vill att följande ingår i texten: *Viktiga kulturella infrastruktursatsningar såsom Kulturhuset Spira, Vandalorum, Länsmuseet, Gummifabriken m.fl. bör nämnas i detta sammanhang*.
Sidan 35, klimat och energi. Här bör man ta med kollektivtrafikens betydelse för en hållbar utveckling.

LANDSTINGSSTYRELSEN

Håkan Jansson
Landstingsstyrelsens ordförande

Agneta Jansmyr
Landstingsdirektör

RUS

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI FÖR REGION JÖNKÖPING » 2025

REMISSVERSION

Produktion: Regionförbundet Jönköpings län, december 2012
Foton: Framsida samt sidorna 23, 26, 30 och 34: Anna Hållams, övriga: www.smalandsbilder.se.
Illustrationer: Frida Axell

Postadress: Box 255, SE-551 14 Jönköping | Besöksadress: Västra Storgatan 18 A
Tel: 036-10 75 57 | Fax: 036-10 20 16 | E-post: regionforbundet@regionjonkoping.se
www.regionjonkoping.se

Innehåll

REGION JÖNKÖPING » 2025 5

VÄGEN FRAM TILL RUS 8

VAD ÄR EN REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI? 9

UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER FÖR REGION JÖNKÖPINGS 11
- Människan, miljön och ekonomin 11
- Samsyn och samverkan 13
- Trender i resan mot framtiden 13
- Mycket att bygga på – en del att åtgärda 13
- Regional kraftsamling och ledarskap 14

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI » 2025 17
- En vision som lyfter 17
- Ett långsiktigt mål 17
- Två målområden: Näringsliv och Livsmiljö 20
- Fyra delstrategier med kraft i historien och sikte mot framtiden 20
  - Delstrategi: En internationellt ledande industriregion 21
  - Delstrategi: Ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag 24
  - Delstrategi: Ett inkluderande samhälle 28
  - Delstrategi: En global livsmiljö 31
- Sju framgångsfaktorer för ett framgångsrikt arbete med delstrategierna 35
  - Kunskap och kompetens 35
  - Kommunikationer 35
  - Innovation 35
  - Klimat och energi 35
  - Attraktivitet 36
  - Globalisering 36
  - Regional kraftsamling och ledarskap 36
- Den regionala utvecklingsplattformen 37

GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING 39
- Handlingsplaner 39
- Uppföljning 39
- Vem gör vad? 40

KÄLLOR OCH UNDERLAG 41

BILAGA 1: TRENDER I RESAN MOT FRAMTIDEN 43

Region Jönköping » 2025

Eftersom världen ständigt förändras, så kommer gamla sanningar om vad som bygger framgång och tillväxt att ersättas av nya. Det finns många tecken i tiden för att vi till och med kan tala om en helt ny karta som vi behöver orientera efter för att nå utveckling och tillväxt.

Om vi blickar framåt mot det samhälle vi kommer att leva i under slutet av 2020-talet är det ett samhälle som på flera punkter kommer att skilja sig radikalt från dagens. De kommande 15-20 åren kommer att innebära minst lika stor strukturell förändring som de 15-20 år vi har bakom oss.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är en vägvisare för regionens, det vill säga Jönköpings läns, samlade utvecklings- och tillväxtarbete. Strategin pekar ut vad som krävs för att Region Jönköping ska bli en framgångsrik och växande region till år 2025.

Det regionala tillväxtarbetet är en ständigt pågående process som kräver medverkan och engagemang på alla nivåer och inom alla sektorer, av privata och offentliga aktörer såväl som enskilda länsinvånare. Vår ambition har varit att forma en strategi som gör det möjligt att både styra och kontinuerligt följa upp resultaten av genomförda insatser. Vår förhoppning är att trots att dokumentet ligger på en visionär nivå ska det uppfattas som enkelt, med tydliga prioriteringar och mål, och samtidigt visa på de utmaningar och möjligheter som utvecklingen ställer regionen inför.

Förändring tar tid. Därför tar utvecklingsstrategin sikte på morgondagens framgångsfaktorer, inte dagens. Att enas om en övergripande strategi är bara början. Den regionala utvecklingsstrategin bygger på att det finns ett kraftcentrum med mandat, legitimitet och resurser att driva utvecklingen framåt. Den regionala utvecklingsstrategin har därför formats i dialog med kommuner, landsting, högskola, myndigheter, organisationer, företag och allmänhet.

Nu ska vi tillsammans skapa handlingskraft utifrån de prioriteringar som är gjorda. Konkreta handlingsprogram inom de strategiska områdena ska se till att det vi är överens om ska göras blir gjort. Det är nu arbetet med att göra Region Jönköping till en av norra Europas ledande tillväxtregioner börjar på allvar.

Bengt Dahlqvist
Ordförande
Regionförbundet
Jönköpings län

Elin Lagerqvist
1:e vice ordförande
Regionförbundet
Jönköpings län

Anders Pansell
2:e vice ordförande
Regionförbundet
Jönköpings län

Om Region Jönköping

Region Jönköping, det vill säga Jönköpings län, är den sjätte största regionen i Sverige. Regionens största stad är Jönköping, som utifrån folkmängd är Sveriges tionde största tätort.

Regionen har en unik strategisk position i Sverige och i Skandinavien och är en naturlig nod i stråken mellan storstadsregionerna Stockholm/Mälardalen, Malmö/Öresund och Göteborg.

Regionen har alltid varit en mötesplats och ett centrum för kreativitet och skaparkraft. Duktiga entreprenörer och driftiga företagsledare har gjort att regionen har utvecklats till en av landets mest dynamiska småföretagarregioner. Högskolan i Jönköping är utbildningsnavet som i samarbete med de tretton kommunerna och Landstinget ser till att kunskap gror, växer och sprids i alla delar av regionen.

Vägen fram till RUS

I det inledande kapitlet beskrivs vad den regionala utvecklingsstartegin är och vad uppdraget om regional tillväxt innebär. Här beskrivs också vilka antaganden om hållbar utveckling, betydelsen av samverkan och trender som arbetet med den regionala utvecklingsstrategin bygger på. Därefter följer redovisningen av den regionala utvecklingsstrategins innehåll med vision, övergripande mål och beskrivning av delstrategier och framgångsfaktorer.

När delstrategierna betraktas i ljuset av framgångsfaktorer och avsikten med hållbar utveckling, framträder en rad insatser som behöver genomföras. För dessa insatser kommer det att upprättas handlingsplaner. Arbetet med den konkreta nivån med handlingsplaner, ansvar och resurser följer efter att denna regionala utvecklingsstrategi är fastlagd. Det sista kapitlet handlar om genomförande och uppföljning av insatser som ska göras utifrån de prioriteringar som redovisats. Sist finns också en bilaga som beskriver de trender som samhällsutvecklingen för med sig. Denna beskrivning innehåller också en analys av vilka konsekvenser dessa trender kan få för Region Jönköping.

Till grund för analyser och resonemang i strategin ligger resultaten av utvärdering av tidigare regionalt utvecklingsprogram, kartläggningar, enkäter och expertutlåtanden som gjorts under de senaste åren. Dessa återfinns under rubriken Källor och underlag. Även befintliga regionala strategier och planer som finns sedan tidigare inom olika områden, till exempel Landsbygdsprogrammet, har i möjligaste mån beaktats. I framtagandet av innehållet i denna strategi finns också en mängd av organisationer och eldsjälar som engagerar sig för regionens utveckling.

Genom enkät- och remissförfarandena har en bred representation säkerställts. Det har även arrangerats öppna seminarier och en öppen kanal via Regionförbundets webbplats under remisstiden som ett led i att öka möjligheten till påverkan. Genom den politiska förankringen och det politiska beslut som fattas om innehållet i strategin, säkerställs att regionens kommuner och landsting har delaktighet i både framtagande och genomförande av RUS.

Vad är en regional utvecklingsstrategi?

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är regionens verktyg för att vi ska möta och hantera de utmaningar vi ställs inför. Strategin är ett av flera underlag för statens planering och insatser, men också för Region Jönköpings egna beslutsfattare. Det regionala utvecklingsarbetet och de resurser som satsas från regionen, staten och EU ska styras av prioriteringarna i RUS. Det främsta syftet med RUS är att säkerställa samsyn och uppnå de mål om ökad tillväxt, utveckling och människors hälsa och välstånd som formuleras för den tid som strategin omfattar. Det är också en förhoppning att olika organisationer tar stöd av RUS i sina utvecklingsarbeten.

Det finns planeringsverktyg för utveckling på alla samhällsnivåer. RUS är den regionala länken i en logisk kedja från lokala utvecklingsplaner, program och strategier till nationella och internationella.

Figur 1: Den regionala utvecklingsstrategin är den regionala länken i en logisk kedja från lokala utvecklingsplaner, program, strategier och överenskommelser till nationella och internationella

Det är en ständigt pågående utvecklingsprocess, där den ena nivån påverkar den andra och där programinnehåll överförs till nästa nivå, uppåt och nedåt. RUS är ett paraply för regionens utvecklingsarbete och ett viktigt underlag i gränsöverskridande samarbeten inom och utom regionen. RUS ska samordnas med de nationella målen för utvecklingspolitiken samt kopplas till Europa 2020-strategin som är EU:s övergripande strategi för utveckling och tillväxt.

Uppdraget att i samverkan upprätta en regional utvecklingsstrategi beskrivs i förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Där står bland annat att strategin ska ha sin utgångspunkt i en analys av regionens utvecklingsförutsättningar och vara en samlad strategi för det regionala tillväxtarbetet. Ansvaret för det regionala tillväxtarbetet innefattar, förutom skyldighet att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram och samordna genomförandet av programmet, också att löpande följa utvecklingen i regionen i förhållande till regionala och nationella mål. Det innefattar även att följa upp, låta utvärdera och till regeringen årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.

I Sverige skapas nu en starkare regional nivå inom offentlig verksamhet. Syftet är att uppnå samordningsvinster och tillräckligt stort befolkningsunderlag för att komma fram till bra lösningar. Samtidigt handlar det om att behålla närhet till människor och verksamheter som ska stå för utvecklingsinsatserna och driva utvecklingen framåt.

RUS – en process

Den regionala utvecklingsstrategin är en levande process med ett dokument som verktyg och styrsystem. Vi startar i regionens vision för utvecklingen och landar i handlingsplaner med åtgärder som årligen ska följas upp och revideras. På vägen har vi beaktat ekologisk, social, kulturell och ekonomisk hållbarhet, trender i samhället och identifierade framgångsfaktorer.

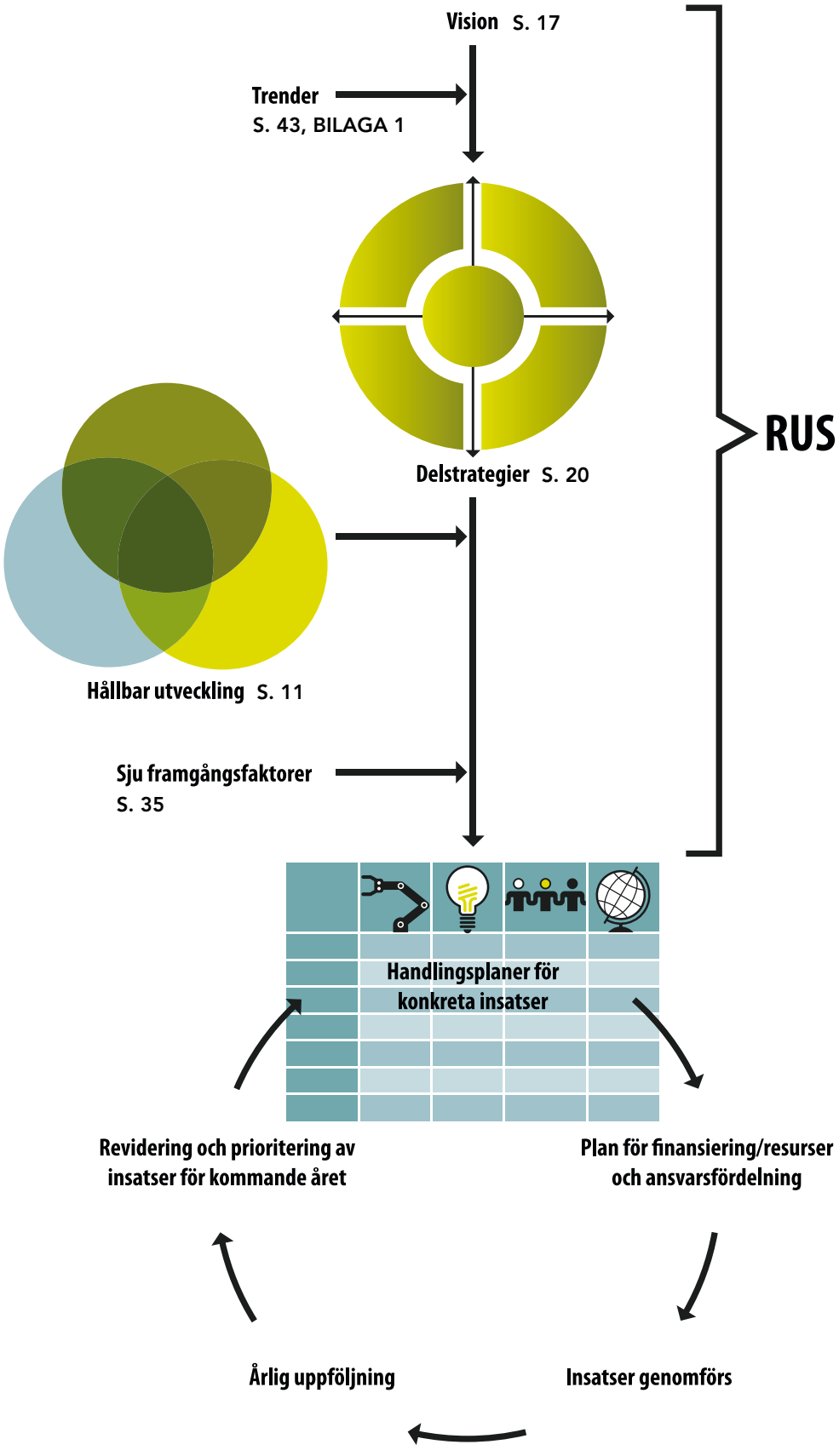

Figur 2. Den regionala utvecklingsstrategin är en process

Utmaningar och möjligheter för Region Jönköping

Människan, miljön och ekonomin

I Region Jönköping utgår vi från att regional utveckling och tillväxt självklart måste vara liktydigt med hållbar utveckling. Frågan som ständigt behöver hållas aktuell är hur vi kan tillgodose våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Hållbar utveckling innehåller ömsesidigt beroende dimensioner: den sociala och kulturella, den ekologiska och den ekonomiska.

Den sociala och kulturella dimensionen lyfter fram betydelsen av människors initiativ, engagemang och skaparkraft, liksom betydelsen av att resurser, inflytande och makt fördelas rättvist, jämlikt och jämställt samt att alla människor garanteras social service, trygghet och delaktighet i samhällslivet. Ett gemensamt ansvar förutsätter ett samhälle med mångfald och demokratiska värderingar, i beaktande av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Kulturen förändras över tid och hållbar kulturell utveckling innebär att vanor, traditioner, seder och bruk måste respekteras och värnas.

Den ekologiska dimensionen handlar om att ekosystemen ska skyddas och utvecklas för att ge förutsättningar för en god livsmiljö och för att kunna leverera de ekosystemtjänster som krävs för ett gott liv. Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystemet som på något sätt gynnar människan, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människans välmående. De mest kritiska miljöaspekterna som utgör hinder för hållbar utveckling är klimatförändringarna, den kraftiga utarmningen av biologisk mångfald, brutna kretslopp av näringsämnen och spridning av miljögifter. Vart och ett av dessa problem kan äventyra både nuvarande och kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Den ekonomiska dimensionen syftar till att skapa stabila och sunda ekonomiska förhållanden. Möjligheten att utveckla ett framtida hållbart välfärdssamhälle hänger intimt samman med näringslivets utveckling. För den framtida ekonomiska tillväxten är produktivitetsutvecklingen i näringslivet och förmågan att utveckla och sälja nya varor och tjänster avgörande. Ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv ska bidra till att skapa hållbar tillväxt utan att äventyra miljön eller människors hälsa.

Hållbar utveckling innebär alltså en ekonomisk utveckling som tillsammans med utveckling för robusta ekosystem skapar förutsättningar för samhällen med social välfärd och sammanhållning på kort och lång sikt. Hållbar utveckling förutsätter dessutom en förståelse för hur vår region samspelar med världen. Detta bidrar till en global solidaritet. Det handlar om en effektiv och rättvis hushållning och innebär ett stort mått av hänsynstagande till världen utanför vår region.

Målsättningarna för de olika dimensionerna kan ge upphov till målkonflikter om endast en dimension beaktas i taget. Konflikter kan också uppstå mellan kortsiktiga och långsiktiga mål. Genom att på ett tidigt stadium integrera alla tre dimensionerna i beslutsfattandet kan många målkonflikter förhindras och besluten leda till att vi närmar oss en hållbar utveckling.

Figur 3. En hållbar regional utveckling innebär att samtliga dimensioner är beaktade.

JÄMSTÄLLDHET, JÄMLIKHET OCH MÅNGFALD

Med jämställdhet menas att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla väsentliga områden. Det gäller till exempel makt och inflytande, ekonomiskt oberoende, företagande, arbete, arbetsvillkor och utbildning.

Jämlikhet innebär lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett till exempel kön, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, ålder, sexuell läggning eller funktionshinder.

Att ha ett mångfaldsperspektiv innebär att var och en har möjlighet att bidra med sin unika erfarenhet och kompetens så att samhällets mångfald blir en fungerande helhet och gemensam tillgång.

Samsyn och samverkan

För att vi ska bli framgångsrika i arbetet för hållbar utveckling och tillväxt krävs att samhällets insatser är samordnade så att resurserna riktas och används på bästa möjliga sätt. Ett väl fungerande samspel mellan offentlig verksamhet med politiska företrädare, högskola, forskningsinstitut och näringsliv är nödvändigt, men också att enskilda invånare, föreningsliv, fackliga organisationer och andra sammanslutningar är delaktiga. På så sätt hittar vi de för samhället bästa helhetslösningarna och kan prioritera åtgärder som ger synergieffekter mellan de sociala, kulturella, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna.

Trender i resan mot framtiden

Vår omvärldsanalys visar att utvecklingen mot 2020-talets slut kommer att präglas av tio trender eller skiften. I bilaga 1 (Trender i resan mot framtiden) finns en kort beskrivning av de identifierade trenderna och en analys av vilka utmaningar som de för med sig för Region Jönköping. Sammantaget ser vi en utveckling där världen blir allt mer sammanflätad (globaliserad), där kunskap och nätverk får ökad betydelse (kunskapssamhälle) och där tekniken demokratiseras och sprids. Det är en utveckling där länder med snabbväxande ekonomier blir alltmer inflytelserika, där innovativt tänkande tar större plats vid sidan om effektiv produktion och där vi som människor, med ökad levnadsstandard, blir allt mer kräsna. Det är också tydligt att det sker en stark urbanisering av människor och företag till större och starkare tillväxtregioner.

Mycket att bygga på – en del att åtgärda

En omfattande enkätstudie som gjordes inför arbetet med att ta fram den regionala utvecklingsstrategin ligger till grund för slutsatsen att det finns många tillgångar i regionen att bygga vidare på och utmaningar som måste hanteras. Studien visade bland annat följande:

KUNSKAP OCH KOMMUNIKATIONER ÄR...

... DE VIKTIGASTE OMVÄRLDS-UTMANINGARNA

- ”Ökade krav på goda kommunikationer”
- ”Ökade krav på högre utbildning och spetskompetens inom flera områden i arbetslivet”

... DE VIKTIGASTE TILLGÅNGARNA

- ”Högskolan i Jönköping”
- ”Det geografiska läget mellan de tre storstadsregionerna”

... DET VIKTIGASTE ATT SATSA PÅ

- ”Utveckla kommunikationerna internt och externt”
- ”Utveckla Högskolan som en motor i regionens och näringslivets utveckling”, ”tillvarata studenternas kompetens”

Ur Sammanfattning av webbdialog, Kairos Future, 2011

Region Jönköping har en lång och stolt tradition som en av Sveriges ledande industriregioner. Till skillnad från industrin i många andra delar av landet har den också lyckats överleva den ena industrikrisen efter den andra. Ett av skälen till detta är sannolikt **företagskulturen** med relativt sett många mindre och medelstora företag med lokalt ägande och med stark förmåga till förnyelse och flexibilitet, men också den **entreprenörsanda** som finns inom regionen.

Entreprenörsandan och det dynamiska näringslivet är också det som internt i regionen ses som de centrala tillgångarna vid sidan av **Högskolan i Jönköping** och det **geografiska läget** mellan tre storstadsregioner.

Ytterligare en viktig tillgång som regionen har och som delvis hänger samman med den småskaliga industrikulturen, är det **starka civila samhället**, det rika föreningslivet och en social närhet som för många uppfattas som positiv.

Regionen har en hög andel sysselsatta av den arbetsföra befolkningen. Men med regionens framgång, byggd på yrkesskicklighet och företagsamhet och med god tillgång till jobb, har inte högre utbildning prioriterats. Den goda tillgången på arbetstillfällen har även medfört att det historiskt sett inte alltid har varit nödvändigt att fullfölja sin gymnasieutbildning, vilket är en förutsättning för högre utbildning och kvalificerad yrkeskunskap. **Behovet av höjd utbildningsnivå** är nu påtaglig och en av de största utmaningarna.

Samtidigt som länet är väl positionerat ur ett större geografiskt perspektiv, med ett utmärkt läge mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och en närhet till exempelvis Linköping/Norrköping, Växjö, Halmstad och Borås, har regionen flera utmaningar att hantera. En är att **regionen består av ett flertal olika lokala arbetsmarknader**. Det betyder att de flesta arbetar i närheten av sin bostadsort. Möjligheten att röra sig mellan orter i länet med allmänna kommunikationsmöjligheter är i flera fall begränsad. Det försvårar bland annat arbetspendling, möjlighet att skapa naturliga mötesplatser och ett för regionen gemensamt fritids- och kulturliv.

En av de stora utmaningarna för Region Jönköping handlar om att behålla alla de tillgångar som är förknippade med industriregionen och samtidigt förflytta sig in i kunskapssamhället. Det handlar om att både förädla befintligt näringsliv och skapa fler kunskaps- och idébaserade företag. Det handlar också om att både behålla det starka civila samhällets alla positiva egenskaper, fliten och arbetsamheten och att öka nyföretagande, öppenhet inför det som är annorlunda samt nya former av nätverkande.

Regional kraftsamling och ledarskap

En region eller ett län är inte en organisation eller ett företag. Den består av en lång rad självständiga aktörer, med egna agendor och intressen. Den regionala utvecklingsstrategin ska leda regionen genom en strukturförändring, ett paradigmskifte. Fokus förskjuts från välkända framgångsstrategier till nya sådana. Paradigmskiften kräver både förmåga att se och formulera det nya och samtidigt kraftsamla och fokusera för att driva förändringen. Det arbete som regionen ska driva innebär att våga starta förnyelse på ny nivå, bryta med gamla beteenden och vanor, att göra nya saker på nytt sätt. Detta språng i utvecklingen kräver kraftsamling, kommunikation och koordinering.

I studien OECD Territoral Reviews Småland-Blekinge, som genomfördes på uppdrag av regionförbunden i Småland och Blekinge, gjordes en genomgång av regionernas förutsättningar. Den visar att det regionala politiska ledarskapet är centralt för utveckling och tillväxt, men den visar också att den regionala utvecklingspolitiken präglas av oklarheter i ansvars- och resursfördelningen mellan de berörda offentliga organisationerna.

Den regionala utvecklingsstrategin bygger på att det finns ett kraftcentrum med mandat, legitimitet och resurser att driva utvecklingen framåt. I såväl utvärderingen av det tidigare regionala utvecklingsprogrammet (RUP) som i dialogen inom ramen för detta arbete, har just frånvaron av en sådan motor lyfts fram som en svaghet och ett hinder för utveckling. Här behövs regional kraftsamling och ledarskap. OECD understryker bland annat följande:

- Engagera unga människor i regional utveckling
- Klargör rollerna för de aktörer som hanterar regional utveckling
- Stärk det regionala ledarskapet
- Ge ytterligare stöd och kraft åt regionala utvecklingsprogram
- Främja och stärk den regionala planeringen mellan regioner
- Vidareutveckla det offentlig-privata samspelet
- Främja kommunöverskridande samarbete

Regional utvecklingsstrategi » 2025

En vision som lyfter

Visionen för Region Jönköping utgår från den potential och de förutsättningar som finns i regionen och är direkt kopplad till långsiktiga och övergripande mål. Den är också ett löfte. Den innebär att vi bestämt oss för hur vi vill bli uppfattade i det långsiktiga perspektivet – såväl inom regionen som utifrån. Visionen är en vägvisare och ger oss en mental bild av framtiden. Visionen för Region Jönköping och den regionala utvecklingsstrategin är i sin kortform bara fyra ord, beskrivningen är något längre:

REGION JÖNKÖPING SKAPAR KRAFT

Med kreativitet, livskraft och skaparglädje möter Region Jönköping utmaningen att förena historia och tradition av föreningsliv, samarbete, företagsamhet och industriellt kunnande med innovation, vetenskap, globala nätverk samt en unik förståelse för människors behov och drömmar för att kunna leva ett bra liv.

År 2025 är Region Jönköping en av norra Europas ledande tillväxtregioner.

Ett långsiktigt mål

Det långsiktiga målet tar avstamp i visionen och sammanfattar vad det är vi vill åstadkomma i Region Jönköping de närmaste åren:

EN SNABBARE, ÖPPNARE OCH SMARTARE REGION JÖNKÖPING

Den snabba regionen

Region Jönköping är flexibel och tillgänglig. Vi rör oss och agerar i ett globalt samhälle. Vi kan snabbt upptäcka, möta och anpassa oss till förändringar i vår omvärld. Vi har tillgång till snabb och säker IT. Tillgängligheten till regionens alla delar är god med många tvärförbindelser. Med snabba, enkla och effektiva transporter kan vi ofta och lätt ta både människor och varor från en plats till en annan, inom regionen och över länsgränserna på ett miljömässigt hållbart sätt.

Den öppna regionen

Vi är en enad och dynamisk region som tillsammans agerar kraftfullt. Vi ser till hela regionen, men är också medvetna om varandras särdrag och olika förutsättningar. Vi ser gränsöverskridande samarbete som en förutsättning för utveckling, både när det gäller geografi och verksamhet. Region Jönköping är öppen, tolerant och gränslös – för alla människor, för varor, tjänster och kapital.

Den smarta regionen

Region Jönköping kännetecknas av klokskap, kunskap och kompetens. Vi satsar på ny teknik, utbildning och forskning. Vi tar tillvara den potential och livskraft som finns i regionen och vi använder våra resurser smart och effektivt. Vi tar tillvara erfarenhet, kunskap och färdigheter hos både kvinnor och män, unga som gamla, och hos personer med olika etnisk bakgrund och kultur.

År 2025 pågår byggandet av nya järnvägar som öppnar fler marknader för regionens invånare och företag.

Jönköping stärker sin position som knutpunkt i transportsystemet och vår region knyts samman med andra arbetsmarknadsregioner.

Regionens företag tar stora kliv i utvecklingen då smarta kommunikationer och snabba transporter knyter ihop oss med de stora marknaderna. Regionen har god tillgång på arbetskraft med rätt kompetens och invånarna har goda möjligheter att röra sig över en större geografisk arbetsmarknad.

Två målområden: Näringsliv och Livsmiljö

En region är i stor utsträckning dess företag och människor. En framgångsrik strategi måste därför syfta till att skapa förutsättningar för ett bärkraftigt näringsliv och en god livsmiljö för de människor som ska bo, vistas och verka i regionen.

RUS tar avstamp i de tillgångar som regionen har, till exempel en lång och djupt rotad entreprenöriell industrikultur. I framtiden handlar det om att behålla och driva på utvecklingen av nuvarande industri. Det handlar också om att stärka utbildningskulturen och höja utbildningsnivån i befintligt näringsliv. Samtidigt skapas förutsättningar för framväxten av nya kunskaps- och tjänstenäringar som kan komplettera och stödja en utvecklad och framgångsrik industri.

Strategin tar också avstamp i den täthet av sociala nätverk och föreningsliv som kännetecknar regionen. I framtiden handlar det om att stärka utvecklingen mot en attraktiv livsmiljö för de människor som ska verka i framtidens arbetsliv i ett globalt samhälle. Då innebär en god livsmiljö inte enbart tillgång till bostäder, servicefunktioner, kultur och mötesplatser. Det gäller även att låta världen interagera i regionen genom goda kommunikationer samt en mångfald av människor och uttrycksmöjligheter. Det innefattar också skolor i toppklass, ett inkluderande och öppet samhälle och hälsosamma livsmiljöer där kvinnor och män ges lika möjligheter.

Visionen konkretiseras i två målområden som ska vara vägledande i utvecklingsarbetet: näringsliv och livsmiljö.

MÅL FÖR NÄRINGSLIV

År 2025 är Region Jönköping en konkurrenskraftig industriregion och har ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag.

MÅL FÖR LIVSMILJÖ

År 2025 är Region Jönköping en global livsmiljö som präglas av socialt och kulturellt ansvarstagande.

Fyra delstrategier med kraft i historien och sikte mot framtiden

De övergripande målen innehåller ett tidsperspektiv. De siktar på att använda och utveckla det som redan är och att bygga upp något nytt inför framtiden. Därmed kan de två övergripande målen översättas i fyra huvudinriktningar som också är de delstrategier som har identifierats som de mest avgörande för regionens fortsatta utveckling.

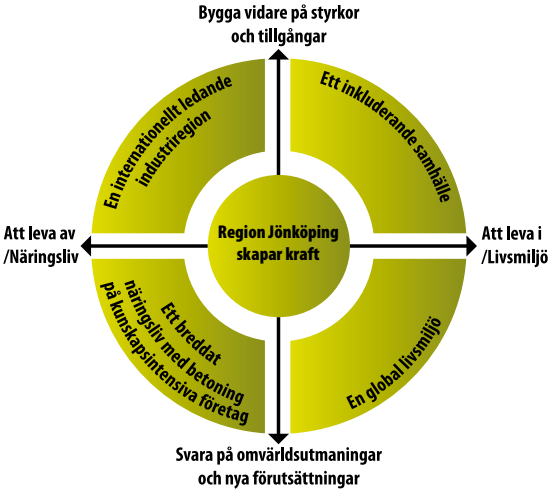

Figur 4. Den regionala utvecklingsstrategins fyra inriktningar

Delstrategi: En internationellt ledande industriregion

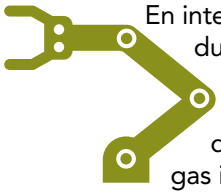

En internationellt ledande industriregion har företag med kunder över hela världen. Företagens produkter och tjänster efterfrågas inte främst på grund av låga priser eller närhet. Deras konkurrenskraft ligger i förmågan att tillsammans med sina kunder kunna ta ett helhetsansvar och leverera med bästa kvalitet och bidra med konstruktiv samverkan och ömsesidig utveckling. En stark och konkurrenskraftig industri är en förutsättning för att vi ska behålla en bra välfärd och hög sysselsättning i hela regionen.

Ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv ska bidra till att skapa hållbar tillväxt utan att äventyra miljön eller människors hälsa.

En internationellt ledande industriregion erbjuder produkter och tjänster med högt kunskapsinnehåll och höga förädlingsvärden. Det förutsätter att näringslivet har en tät samverkan med lärosäten och forskningsinstitut, lokalt och globalt, där forsknings- och innovationssamarbeten driver utvecklingen framåt.

MÅL

Regionens välstånd byggs av ett dynamiskt näringsliv som innefattar industriföretag med spetskompetens som skapar produkter och tjänster med hög kvalitet och efterfrågan på en internationell marknad.

Nuläge

Regionens många små och medelstora industriföretag har visat sig vara livskraftiga och har en stor förmåga till omställning och överlevnad både vid hög- och lågkonjunktur.

I vissa delar av regionens kommuner är mer än hälften av befolkningen i yrkesverksam ålder sysselsatta inom industrin. Utöver att industrin skapar arbetstillfällen är den också ett lokomotiv som drar andra verksamhetsområden, till exempel handels-, service- och tjänsteföretag.

Genom att industrisektorn är så välrepresenterad i regionen, både när det gäller antal företag och olika industrigrenar som skog, trä, metall, plast/gummi och livsmedel (råvaruproduktion och förädling) skapar detta en stor konkurrensfördel. Mångfalden av företag och industrigrenar skapar en konstruktiv konkurrenssituation samtidigt som närheten till denna mångfald av företag gör sektorn mindre sårbar. Detta gör att förutsättningarna i vår region för att kunna bedriva lönsam industriproduktion är bland de bästa i landet. Även i ett internationellt perspektiv står sig regionens konkurrensfördelar inom industriproduktion väl.

Samtidigt som globaliseringen har inneburit tillgång till en större marknad har den också lett till hot i form av ökad konkurrens från andra delar av världen. Det är även rimligt att anta att transportkostnader globalt sett blir högre. Detta talar dock för ökad industriproduktion i Sverige och då inte minst i vår region. Kortare produktlivscyklar och kortare ledtider pekar också i samma riktning. Utvecklingen går mot att kunna möta kundernas individuella behov inom ramen för produktion av stora volymer. Detta gynnar vår region om vi förmår att bygga upp den kompetens som krävs inom näringslivet för att kunna ta ett större ansvar mot kunden. Vikten av väl utvecklade logistiktjänster får allt större betydelse och detta stärker regionens redan etablerade logistikposition.

Drivkrafter för förändring

Region Jönköping ska fortsätta att vara en framgångsrik industriregion och stärka sin internationella position. För att lyckas krävs det att vi tar det bästa ur regionens industriella tradition – den tekniska nyfikenheten, anpassningsförmågan och pionjärandan som präglat företagen och regionen i stort – in i en ny tid.

Den internationella konkurrensen fortsätter att öka, särskilt från länder med låga produktionskostnader. Stora globala kunder kräver större åtaganden och närvaro från sina leverantörer. Eftersom andelen små och

medelstora industriföretag dominerar i regionen är det en stor utmaning att möta dessa krav. Enskilt har företagen i nuläget varken finansiellt eller kompetensmässigt de förutsättningar som krävs för att kunna erbjuda produkter och affärsupplägg som är konkurrenskraftiga. Det ställs alltså ökade krav på samverkan mellan företagen.

En annan effekt av nya köpmönster hos kunderna är att de efterfrågar mer färdiga produkter eller moduler från leverantörerna och inte delar som de själva sätter samman. Detta innebär att det krävs en bredare kompetens och större resurser hos leverantörerna eller att man bildar allianser med andra leverantörer för att tillsammans kunna motsvara kundens förväntningar och krav. För att regionens näringsliv ska fortsätta vara konkurrenskraftigt i ett internationellt perspektiv är detta en avgörande väg att gå. Vi behöver också bli bättre på att attrahera investeringar utifrån till regionen som kompletterar och stärker det befintliga näringslivet.

För att kunna fortsätta vara en stark industriregion krävs ökat förädlingsvärde och kunskapsinnehåll i produkter och tjänster och fler egna starka varumärken. Vidare är mer innovation, design och marknadsföring samt ökad samverkan med lärosäten och forskningsinstitut lokalt och globalt avgörande faktorer.

Befintlig industri behöver välutbildad arbetskraft inför framtiden. Såväl teknikutveckling som affärsprocesser kräver allt högre kompetens och ställer krav på företagen att arbeta strategiskt med kompetensförsörjning.

Vi behöver även få en tätare samverkan mellan skolor och arbetsliv med en bättre matchning mellan de utbildningar som erbjuds och arbetslivets behov av kompetenser. Många företag ser Högskolan i Jönköping som sin naturliga rekryteringsbas och den är en viktig förutsättning för att företagen ska kunna finnas kvar i regionen. Den nära kopplingen mellan regionens näringsliv, Högskolan i Jönköping och forskningsinstitut skapar attraktivitetet och får studenter att välja Jönköping framför andra studieorter. Högskolan i Jönköping har flera roller i regionens utveckling; som utbildningsanordnare, som skapare av ny kunskap genom forskning, som länk i internationella kontakter, som arbetsgivare för kvalificerad arbetskraft och som attraktivitetsfaktor. Därmed är det också viktigt att Högskolans verksamhet är tillgänglig för hela regionen.

En åldrande befolkning tillsammans med utflyttning av invånare är en stor utmaning och kommer bli så än mer framöver. Fler skulle behöva utbilda sig till tekniska yrken. Detta gäller allt från utbildningar på gymnasienivå, på högskole- och yrkeshögskolenivå och på forskarutbildningsnivå. Bristen på arbetskraft med rätt kompetenser riskerar att urholka de konkurrensfördelar som historiskt funnits i vår region. Eftersom den övervägande delen av industrisektorn dessutom är lokaliserad på små orter där befolkningen minskar, är detta en av de största utmaningarna. Vi behöver därför hitta bättre former för att attrahera och aktivera alla som vill bo och verka i regionen. En ökad rörlighet av arbetskraften är nödvändig för att vi ska klara den framtida kompetensförsörjningen, och då måste hindrande strukturer som exempelvis den könssegregerade arbetsmarknaden brytas.

Näringslivsstrukturen i Region Jönköping karaktäriseras av en kvinnodominerad offentlig sektor och en mansdominerad tillverkande industri. Kvinnor och män befinner sig alltså inom olika yrken, näringsgrenar och sektorer. För att ta tillvara på kompetens och arbetskraft måste regionen ha en arbetsmarknad där kvinnor, såväl som män, oavsett ålder och etnisk bakgrund är delaktiga på lika villkor och uppmuntras att göra otraditionella utbildnings- och yrkesval.

Det finns en stor oanvänd potential hos nyanlända invånare, förutsatt att möjligheter och resurser skapas för att deras kompetens, språkkunskaper och erfarenheter ska kunna

valideras och tas tillvara. Likaså behöver vi bli bättre på att rekrytera arbetskraft från andra länder med spetskompetens som efterfrågas i regionen. Det är en stor förlust när utländska studenter vid Högskolan inte stannar i regionen efter avslutad utbildning.

Företagen verkar på en global marknad. Eftersom slutkunderna alltmer efterfrågar produkter med hög miljöprestanda kommer detta bli en än mer betydelsefull faktor vid val av produkt och leverantör. Denna utveckling är också nödvändig då det handlar om att lösa dagens miljöproblem och förebygga morgondagens genom att hushålla med naturresurserna.

I Region Jönköping berörs vi av 14 av de 16 nya nationella miljökvalitetsmålen som dessutom innebär att företag, myndigheter och andra samhällsaktörer förväntas föra in miljöhänsyn i den egna verksamheten och planeringen. Till detta kommer företagens ökade samhällsansvar som ofta går under det engelska begreppet Corporate Social Responsibility (CSR).

År 2025 är företags- och innovationsklimatet och strukturen av underleverantörer så attraktiv att företag väljer att etablera sina huvudkontor i regionen.

Delstrategi: Ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag

Tillväxt och välstånd i framgångsrika regioner drivs av god tillgång på välutbildad arbetskraft, en mångfald av specialiserade tjänster för både människor och företag samt goda förutsättningar för nyföretagande.

Regionens ekonomiska tillväxt bygger på företagens dynamik och interaktion. Ett breddat näringsliv bidrar till detta och därför är exempelvis en stärkt kulturell och kreativ sektor och en utvecklad tjänstesektor med betoning på kunskapsintensiva företag en avgörande förutsättning.

Kunskapsintensivt arbete karaktäriseras av att det ställer höga krav på expertkunnande. Medarbetare ska med sin spetskompetens lösa komplexa och ofta unika problem. Kunskapsintensiva företag producerar idéer, koncept och affärer snarare än fysiska varor. Produkter från kunskapsintensiva företag uppfyller inte enbart krav på funktionalitet utan har också andra utvecklade kvaliteter som exempelvis inbyggda smarta tekniska system och snygg design. Det kan också handla om företag som utvecklar paketerbara och industrialiserbara tjänster som programvara eller onlinespel, som specialiserar sig på att analysera eller visualisera digital information eller kanske utvecklar och marknadsför koncept och produkter utan att själva tillverka de fysiska produkterna. Kunskapsintensiva tjänster finns också inom exempelvis hälso- och sjukvården, liksom den finansiella sektorn för företag och privatpersoner.

Om företagen tidigare främst konkurrerade med låga priser, så är produkternas funktion och egenskaper, det vill säga kunskapsinnehåll, en stor konkurrensfördel i dag. Till utvecklingen av ett alltmer kunskapsberoende näringsliv hör ett snabbt växande behov av forskning och utveckling (FoU). Det är samtidigt ett uttryck för att omvärldens kunskapsutveckling medför att produkter åldras och blir utkonkurrerade allt snabbare. Ett breddat näringsliv med betoning på kunskapsintensiva företag behövs för att stödja den etablerade industrin att bli internationellt konkurrenskraftig.

MÅL

En bred, dynamisk och kreativ företagsamhet bidrar till hållbar utveckling genom nya verksamheter och kunskapsintensiva produkter och tjänster för människor och företag.

Nuläge

Förutsättningarna för framväxten av nya kunskapsintensiva näringar som kan komplettera och stödja industrin är goda. Regionen kännetecknas av en entreprenörsanda och en entreprenöriell industrikultur, som innebär att det finns en stor kompetens i att driva företag.

Region Jönköping har en stor andel små och medelstora företag. Små och medelstora företag är centrala drivkrafter för innovation tack vare deras förmåga att snabbt och effektivt omsätta idéer i framgångsrik verksamhet. Snabbväxande företag är avgörande för utvecklingen och för att påskynda de strukturella förändringar som regionen behöver för att bli en mer kunskapsbaserad ekonomi med hållbar tillväxt och kvalificerade arbetstillfällen.

I regionen finns en väl utvecklad stödstruktur för nyföretagande och flera aktörer är inblandade. Denna struktur finns i samtliga kommunhuvudorter, vilket skapar en stark plattform för att ta tillvara och utveckla en stark kunskapsintensiv näring i hela regionen. I regionen finns även exempel på nya arenor och miljöer där företag i nya branscher kan utvecklas och etableras, till exempel inom digital kultur och e-sport.

Breddningen av näringslivet omfattar också utvecklingen av gröna näringar och landsbygdsföretag. Ett långsiktigt arbete har också pågått under många år för att ta tillvara på de goda förutsättningar som finns i regionen för turist- och besöksnäring. Arbetet har rönt stora framgångar och nu är målet bland annat att få till stånd ett lönsamt året runt-utbud och ett hållbart nyttjande av unika natur- och kulturvärden.

Drivkrafter för förändring

Företagande i starka tillväxtregioner drivs i första hand av tillgången på välutbildad arbetskraft med kunskaper som kan omsättas i tjänsteverksamheter. I detta avseende har vår region ett stort utvecklingsutrymme. Det finns också tunga argument för att kreativitet och entreprenörskap hänger samman med lokalsamhällets öppenhet. Just öppenhet är en avgörande förutsättning för nyskapande och för att vi ska kunna bredda vårt förhållande till innovation. Innovation är ”implementerad kreativitet” och handlar om nya sätt att skapa värde för samhälle, företag och människor. Värdet uppstår i tillämpningen, användningen och spridningen av en innovation. Det värde som skapas kan vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

En viktig fråga för ett innovativt och nyskapande näringsliv är att ta tillvara hela regionens kompetens och kraft till nyskapande. Vi behöver därför hitta former för att attrahera och aktivera alla medborgare oavsett kön, ålder eller bakgrund. En mångfald av företag kräver en mångfald av entreprenörer. En förutsättning är att stödja nyföretagande och entreprenörskap hos alla. Det är därför angeläget att satsa på bland annat kvinnors företagande och på kulturella och kreativa näringar och tjänster.

Informations- och kommunikationsteknologin skapar möjligheter för förnyelse inom offentlig och privat verksamhet. Den erbjuder nya sätt att möta de samhällsutmaningar vi står inför. Den erbjuder också företag på landsbygden, till exempel inom de gröna näringarna, att utvecklas och interagera med företag i större städer och omvärlden i stort. Forskningen är också ett verktyg för att på ett kvalificerat sätt att lösa de problem och samhällsutmaningar vi står inför. Forskningen behöver därför också i större utsträckning knytas till innovation och företagande än vad som görs idag.

Regionen har en alltför liten andel tjänsteföretag. En långsiktigt hållbar tillväxt och en växande arbetsmarknad förutsätter att hela regionens tillgång till ett brett utbud av tjänster växer. Tillgången på exempelvis stödtjänster till företag har utvecklats mycket positivt i regionen de senaste tio åren. Men tillgången på sådana tjänster är fortfarande avsevärt mindre än i grannlänen. Tillgång till kvalificerade finansiella tjänster och förmåga att på plats fatta större finansiella beslut är grundläggande för moderna regioners tillväxt.

För att attrahera och tillgängliggöra spetskompetens är det viktigt att erbjuda attraktiva miljöer för människor och företag att bo och verka i. Marknaden är global och öppen för handel oavsett var man bor. Det geografiska sammanhang där företaget verkar behöver präglas av låga inträdeshinder, social tolerans, goda incitament för entreprenörskap och traditioner som uppmuntrar nyföretagande. Här finns stora möjligheter till förbättringar för stärkt attraktivitet.

Utvecklingen för ett mer klimatsmart samhälle får också stora konsekvenser för frågor som rör exempelvis uppvärmning, transporter och bebyggelsestruktur. Med bland annat en stark industritradition, stor tillgång till förnybar energi och en förhållandevis stark miljöteknikindustri finns möjligheter att dra nytta av skiftet mot allt starkare miljöfokus i en miljödriven företagsutveckling.

År 2025 är regionens forskningskapacitet i nivå med ledande regioner i Europa.

VÄLKOMMEN

Delstrategi: Ett inkluderande samhälle

Ett inkluderande samhälle är ett starkt samhälle. Det bygger på att alla grupper av människor fungerar tillsammans, accepterar varandras olikheter och känner tillit. Social sammanhållning uppnås genom människors lika möjligheter att delta och bidra i samhället. Att öka människors delaktighet är viktigt, inte bara ur demokratisk synvinkel utan också ur ett folkhälsoperspektiv. Grundförutsättningar är tillgång till arbete och bostäder, offentlig sektor med hög måluppfyllelse, väl fungerande trygghetssystem och tolerans.

Ett inkluderande samhälle har sin grund i den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter ”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter”. Ett inkluderande samhälle är tillgängligt för alla. Utanförskap kan ha sin grund i fattigdom, sjukdom, arbetslöshet eller diskriminering på grund av etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, politisk övertygelse, kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionshinder eller ålder. Hinder som identifieras åtgärdas, och diskriminering förebyggs och bekämpas i ett inkluderande samhälle.

Utbildning och arbete är avgörande för att människor ska kunna vara delaktiga i samhället och hantera utmaningar. Utöver ett väl utbyggt och fungerande utbildningssystem är det enligt EU åtta nyckelkompetenser som varje individ behöver för ett framgångsrikt liv i ett kunskapssamhälle: Kommunikation på modersmålet, kommunikation på främmande språk, matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och företagaranda samt slutligen kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Att få människor som står utanför arbetslivet tillbaka till egen försörjning kräver ett långsiktigt socialt investeringstänkande och en samverkan baserat på en helhetssyn kring den enskilda människan. Att få fler människor i arbete är även en grundförutsättning för att kunna hantera kommande generationsväxling på arbetsmarknaden.

MÅL

Alla människor har lika möjligheter att delta och bidra i ett tillgängligt och sammanhållande samhälle.

Nuläge

Region Jönköping har av tradition ett starkt föreningsliv, framförallt inom kyrkliga samfund och idrottsföreningar. Vi har alltså det kitt och de starka nätverk som behövs för att hålla samman och skapa tillit. Folkrörelserna, föreningslivet och den ideella sektorn har en stor betydelse för den sociala ekonomin.

Regionens tillväxt och välfärd är beroende av att så stor del av befolkningen som möjligt har arbete. Region Jönköping har en lång tradition av hög sysselsättning. När fyrtiotalistgenerationen går i pension påverkas tillgången på arbetskraft. Detta gör att vi måste bli bättre på att integrera människor som inte har arbete samt attrahera nya invånare till regionen. Det ställer också krav på att arbetslivet är utformat så att det finns möjligheter till ett livslångt lärande, det vill säga rörlighet mellan utbildning och yrkesverksamhet, tid för återhämtning så att människor klarar av att vara yrkesverksamma längre och att kvinnor och män har den kompetens som efterfrågas. I Region Jönköping finns ett väl utbyggt system med lärcentrum som gör utbildning tillgänglig i hela regionen.

Certifiering av arbetsgivare som tar emot medarbetare som står utanför arbetslivet har påbörjats liksom insatser för att få fler verksamheter att göra socioekonomiska bokslut. Arbetet med validering, som innebär att människors samlade kunskaper och färdigheter värderas och intygas, pågår men behöver utvecklas ytterligare för att få fler människor i arbete eller förkorta studietiden.

Drivkrafter för förändring

Inom arbetslivet ställs idag högre krav än tidigare på medarbetarnas kompetens. Många enkla arbeten har försvunnit genom utflyttning av produktion eller ökad automatisering. Kraven på effektivitet har också ökat. Sammantaget finns det idag mindre marginaler och tröskeln för att komma in på arbetsmarknaden har blivit högre, vilket lämnar en större del av befolkningen utanför än tidigare.

Många som varslats vid neddragningar och en stor del av nyanlända invånare är inte rustade så att de klarar konkurrensen om arbete. De människor som finns tillgängliga för rekrytering har alltså inte den kompetens som efterfrågas. Utbildning är därför den absolut viktigaste faktorn för att få fler människor i arbete.

Det behöver finnas möjligheter för livslångt lärande, både under tiden som anställd för att klara ökade kompetenskrav, och i form av omskolning vid arbetslöshet. Utbildningarna behöver göras tillgängliga framför allt för de som saknar studietradition eller stöd av de närmaste att välja studier framför arbetslöshet. Stöttning och vägledning behöver också ges under studietiden för att få god genomströmning på utbildningarna och för att människor ska utvecklas.

Samverkan pågår i regionen för att motverka utanförskap, men här finns ett stort förbättringsutrymme. Offentliga aktörer måste fortsätta driva utvecklingen till ett mer integrerat arbetssätt för ett inkluderande samhälle.

Den demografiska utvecklingen visar att andelen av människor i arbetsför ålder kommer att minska. Samhällsbördan för dem som är i arbetsför ålder kommer alltså att öka eftersom färre ska försörja fler än tidigare. Därför är det också viktigt att arbetsgivare främjar de anställdas hälsa. Med kommande utmaningar inom exempelvis äldreomsorg och med ungas psykiska hälsa är det nödvändigt att investera för ett hållbart arbetsliv.

Vi måste intensifiera integrationsarbetet, eftersom regionens hela nettoinflyttning kommer från utlandet. Främlingsfientlighet och diskriminering av personer med invandrarbakgrund bidrar till minskad attraktivitet, vilket i sin tur leder till minskad inflyttning och brist på mångfald.

En eftersatt infrastruktur och begränsad tillgång till kollektivtrafik hämmar möjligheten till arbete, särskilt för dem som saknar körkort eller har begränsade ekonomiska resurser. Ökad möjlighet till pendling är alltså nödvändigt för att öka den funktionella arbetsmarknaden för både kvinnor och män.

Vi har också en stor förbättringspotential i att använda kulturen som mötesplats för ett starkt och sammanhållande samhälle som präglas av tillit och tolerans.

År 2025 är arbetslivet tillgängligt för alla i arbetsför ålder. De som arbetar återspeglar mångfalden av människor i samhället i stort.

Delstrategi: En global livsmiljö

En global livsmiljö får en stad eller tätort att kännas större än vad den egentligen är. En global livsmiljö innebär att landsbygden knyts samman med omvärlden med hjälp av goda kommunikationer och ökad digitalisering, vilket leder till en levande, attraktiv och socialt fungerande landsbygd. En global livsmiljö är en miljö där omvärlden är en integrerad del av det lokala samhället. Den präglas av nyfikenhet på andra kulturer och den är kreativ och dynamisk med ett öppet och tillåtande samhällsklimat som bidrar till mångfald.

Att både behålla och attrahera nya invånare är avgörande för en växande region. Människor väljer de orter och regioner som erbjuder den bästa balansen av en intressant arbetsmarknad, dynamiska livsmiljöer, attraktivt boende, samhällsservice och goda uppväxtmiljöer för barn och unga.

En global livsmiljö tilltalar människor som har anammat informations- och kommunikationsteknologins möjligheter och som söker inte bara trygghet och försörjning utan också dynamik och omväxling, skönhet, kultur och intellektuellt utbyte. En global livsmiljö förutsätter en god lokal livsmiljö.

Att göra Region Jönköping till en global livsmiljö kräver att mer av storstadens karaktäristiska ympas in i den småländska myllan. Stadens puls, mångfald, mötesplatser och dynamik skapar attraktion för människor i alla åldrar men främst för unga. En global livsmiljö handlar inte bara om vad som är, utan också om att ha tillgång till det som finns på annat håll, om möjligheten att snabbt ta sig till andra intressanta platser och tillgång till god IT-infrastruktur.

MÅL

En dynamisk livsmiljö där världen finns närvarande i form av mångfald av människor och uttrycksmöjligheter, goda kommunikationer och nyfikenhet.

Nuläge

Det är gott att leva i Region Jönköping. Här finns förutsättningar och miljöer för god hälsa, vilket bland annat kommer till uttryck i de låga ohälsotalen.

I regionen finns goda miljöer för boende med mycket varierande bebyggelse och en mångskiftande natur. Närheten och tillgången till sjöarna har stor betydelse för trivseln och välbefinnandet för såväl rekreation och friluftsliv som vid valet av bostad. Regionens rika natur- och kulturmiljöer vårdas, utvecklas och görs tillgängliga för både invånarna och en allt mer växande skara av turister och besökare. I regionen finns också goda möjligheter för vidareutbildning efter gymnasiet. De internationella miljöer som exempelvis Högskolan i Jönköping erbjuder är viktiga för en global livsmiljö.

Idrottsarenor och mässanläggningar är internationella mötesplatser som ger ett flöde av människor och idéer. Idrotten skapar starka varumärken men också samhörighet.

Föreningslivet skapar arenor för kulturella utbyten och internationell samverkan. Genom medborgarnas egna engagemang och delaktighet i dessa verksamheter förstärks också den lokala demokratin. Föreningslivet och de olika kyrkliga samfundens verksamhet har en stark tradition och förankring i Region Jönköping.

Utvecklingen av informations- och kommunikationsteknologin samt bredbandsutbyggnad medför nya möjligheter för vår region

att skapa en global livsmiljö med exempelvis e-tjänster för handel, hälsa och utbildning. Regionen har i dagsläget en relativt god bredbandtäckning. Detta gäller dock främst inom de större tätorterna. På landbygden är tillgången till bredband med högre hastigheter mer begränsad. Utbyggnaden där det inte är kommersiellt lönsamt drivs främst av byalag och lokala initiativ, men näten samordnas med befintliga nät i kommunerna. Samtidigt är det viktigt att kompetensen för att använda tekniken är spridd så att alla ges möjlighet att bli digitalt delaktiga.

Regionens kommunikationer består i huvudsak av kollektivtrafik samt privat bilism. I tätorterna spelar även gång och cykel en betydande roll. Kollektivtrafiken har succesivt byggts ut i regionen med fler regionala tåg och bussar i de mest trafikerade stråken. För kommunikationerna med våra grannlän och viktiga orter i vårt omland spelar regionaltåg och fjärrbusstrafik en central roll. Regionaltåg kopplar samman vår region med våra grannlän och för längre avstånd finns flyg till och från Jönköping Airport samt tåg och långfärdsbussar.

Drivkrafter för förändring

Unga människor har ett stort värde för tillväxten och utvecklingen. Att attrahera unga i och till regionen är avgörande för att möta utmaningen med en åldrande befolkning. Unga människor bidrar dessutom till en sund och dynamisk tillgång på arbetskraft och de bidrar till att upprätthålla de befolkningstal som samhällen på landsbygden behöver för att kunna behålla till exempel skolor samt fritids- och idrottsanläggningar. Det understryks även i OECD:s Territorial Review av Småland och Blekinge att andelen unga människor kan utgöra en indikator på ett samhälles framtidsutsikter, både demografiskt och funktionellt.

Viljan bland unga människor att stanna kvar på eller flytta tillbaka till en ort hänger starkt samman med faktorer som dynamik och känslan av att ”det finns andra som jag”. Utmaningen för regionen handlar i första hand om att kunna erbjuda attraktiva arbetsgivare med en tillräckligt variationsrik och specialiserad arbetsmarknad som erbjuder utvecklingsmöjligheter, hälsofrämjande arbetsmiljö och goda anställningsförhållanden.

Utmaningen handlar också om att erbjuda en tillräckligt global livsmiljö med bland annat kulturutbud, caféer, restauranger och en mångfald av människor. Vi måste också säkerställa goda möjligheter till utbildning och en efterfrågan och förväntan på ungas innovationskraft och entreprenörskap.

För att attrahera nya invånare och kvalificerade verksamheter samt behålla människor och verksamheter som finns här idag arbetar vi tillsammans för att öka regionens attraktionskraft. Det är viktigt att vi blir ännu bättre på att synliggöra regionens styrkor genom ett systematiskt och långsiktigt profileringsarbete och samordnad marknadsföring.

Ur ett attraktivitetsperspektiv är det flera faktorer som behöver förbättras. Bland annat måste regionen ha en väl fungerande offentlig och kommersiell service som kommer alla länsinvånare till del. En bra IT-infrastruktur och goda kommunikationer genom utbyggt och förstärkt vägnät, upprustning och utveckling av järnvägar, bra flygförbindelser samt en effektiv kollektivtrafik som anpassas till resenärernas behov är viktiga attraktivitetsfaktorer.

Likaså måste regionen ha en bra skola som kan locka och behålla högutbildade människor och därmed göra regionen mer konkurrenskraftig. En bra skola erbjuder också en

mångkulturell miljö och ger stora möjligheter till internationella utbyten för elever, studenter och personal.

Attraktiva boendemiljöer och ett varierat bostadsutbud är avgörande för regionens attraktivitet. Närmiljöer behöver fungera stödjande och möjliggöra för människor att göra hälsosamma val. Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturvärden och åkermark tas tillvara. De varierande, vackra och lättillgängliga naturmiljöer som Region Jönköping har är en tillgång. Efterfrågan på friluftsliv och utomhusaktiviteter ökar i ett allt varmare klimat. Att långsiktigt värna regionens naturmiljöer är också av denna anledning viktigt.

Att fortsatt satsa på kultur och fritid och att satsningar når hela regionen är angeläget. Kultur fyller en plats med liv, vimmel, stämningar och händelser. I detta avseende spelar såväl amatörverksamhet som professionell kultur och stora evenemang en betydande roll.

Att arbeta för ett samhällsklimat som upplevs som tillåtande av alla är avgörande för regionens attraktivitet och globala livsmiljö. Ett tillåtande klimat kännetecknas av positiva attityder till alla människor oavsett kön, ålder, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, politisk övertygelse och etnicitet.

Konkurrensen om nationell och internationell uppmärksamhet är stark och en växande turist- och besöksnäring är strategiskt angeläget för den regionala utvecklingen och för ökad attraktivitet. Ett sätt att synas och få uppmärksamhet – i syfte att göra regionen mer känd – är att etablera fler återkommande arrangemang med lyskraft som lockar många besökare.

Jönköping som regioncentrum växer men det behövs också starka kommunhuvudorter, livskraftiga mindre orter och samhällen samt en levande landsbygd. Invånarna i Region Jönköping rör sig i sin vardag över stora ytor och över kommungränser. Ofta handlar det om arbets- och studiependling men också om inköp, fritids- och kulturaktiviteter. Därmed är det även viktigt att arbetet för tillgänglighet alltid beaktar jämställdhetsperspektivet. Även det långaväga resandet blir allt viktigare och därför är tillgången till god vägstandard, järnväg och höghastighetsjärnväg samt internationellt flyg nödvändig.

År 2025 är vår region väl etablerad i den virtuella världen. Informations- och kommunikationsteknikens utveckling är förutsättningen för den globala livsmiljön som råder. Regionens invånare och omvärlden interagerar. Regionens etablering i den virtuella världen är en väsentlig del av regionens framgång som en av norra Europas ledande tillväxtregioner.

Sju framgångsfaktorer för ett framgångsrikt arbete med delstrategierna

Sju framgångsfaktorer har identifierats som avgörande för att Region Jönköping ska nå målen för de fyra delstrategierna, givet omvärldens utmaningar och möjligheter samt regionens förutsättningar, tillgångar och hinder. Det är mot dessa som insatserna ska riktas. Det är här som hävstängerna för utveckling finns. Det är genom de identifierade framgångsfaktorerna som vi måste verka i samtliga fyra delstrategier för att vi ska nå framgång.

Kunskap och kompetens

Region Jönköping har en djupt förankrad handlingskultur, där färdigheter snarare än teoretiska kunskaper värdesätts. För att möta framtidens utmaningar är det viktigt att de praktiska färdigheterna och spetskunskaperna integreras med en teoretisk skolning som bidrar med kritisk analys och strategisk överblick. Utmaningen framåt är att stärka kunskapsbasen genom att bland annat se till att tillgänglig arbetskraft har den kompetens som arbetslivet efterfrågar, att utbildning blir tillgänglig både i tid och rum, att befintlig kompetens synliggörs genom ökad validering och att forskning kopplas till innovation och affärsmässighet. Detta behöver ske i en nära samverkan mellan utbildningsanordnare, forskningsaktörer och arbetsliv.

Kommunikationer

Väl fungerande kommunikationer inom regionen är en förutsättning för att vidga de lokala arbetsmarknaderna och att därmed öka tillgången till attraktiva arbetsplatser för människor och kompetens för företag. Att regionens företag har tillgång till effektiva och miljöanpassade transporter är en grundläggande förutsättning för att näringslivet ska kunna växa och utvecklas. Goda kommunikationer är också en förutsättning för att skapa en regional arena för olika arrangemang och kulturaktiviteter.

Goda förbindelser med omvärlden är på samma sätt en förutsättning inte minst för utvecklingen av nya dynamiska kunskapsintensiva näringar. Utmaningen är att göra Region Jönköping rundare, närmare och snabbare.

En bra IT-infrastruktur med bredband i världsklass behövs för att gynna tillväxt och utveckling, öka attraktionskraften och stärka den sociala sammanhållningen i regionen.

Innovation

Region Jönköping har en lång tradition av tekniska innovationer. Utmaningen framåt handlar om att skapa en innovativ region i alla avseenden; alltifrån vardagsförbättringar till nya banbrytande tekniska innovationer. Innovation handlar om nya sätt att skapa värde för samhälle, företag och människor. Värdet uppstår i tillämpningen, användningen och spridningen av en innovation. Det värde som skapas kan vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Klimat och energi

Trenden med ökande globala utsläpp av växthusgaser måste vända till att utsläppen kraftigt minskar. Klimatsmarta produkter och tjänster kommer därför att efterfrågas alltmer och bli en viktig framgångsfaktor för näringslivet. Likaså kommer energieffektivisering att bli allt viktigare för att begränsa produktionskostnader och för att kunna visa en god miljöprestanda inför kunderna.

I kombination med energieffektivisering är ökad produktion av förnybar energi inom regionen också en framgångsfaktor. Detta för att minska risken för brist på tillgång av energi till konkurrenskraftiga priser i en tid då energi från fossila bränslen ska fasas ut. Vi är ett skogslän och har därmed potential att öka produktionen av förnybar energi.

Även om vi lyckas genomföra kraftiga utsläppsminskningar så kommer klimatförändringar att drabba världen. Att anpassa

samhället till kommande klimatförändringar är angeläget, bland annat för att begränsa hälsoproblem vid ökande temperaturer samt minska skador och kostnader för översvämningar vid kraftig nederbörd. Klimatförändringarna kan också få stor betydelse för jord- och skogsbrukets samt turist- och besöksnäringens förutsättningar i regionen.

All samhällsplanering måste verka för att sänka energiförbrukningen och belastningen av växthusgaser. En stor utmaning för Region Jönköping är också att skapa en regional infrastruktur och ett bebyggelsemönster som klarar de förutsättningar som ges i ett klimat i förändring och som samtidigt långsiktigt minimerar belastningen på ekosystemen.

Attraktivitet

Om regionen ska nå målet att bli en attraktiv livsmiljö för människor med modern global livsstil, där vi framför allt återfinner de unga generationerna, så måste vi arbeta med attraktivitet. Attraktivitet handlar bland annat om fysisk och virtuell struktur, tillgänglighet, bebyggelse, estetik, natur, kultur, anda och öppenhet. Det handlar också om möjligheter till livslångt lärande och flexibel barnomsorg.

Attraktivitetsarbete innebär även marknadsföring, värdskap och att bygga relationer till grupper som man vill nå, men framför allt innebär attraktivitet att vi ska leva upp till det vi säger oss vara.

Globalisering

Moderna kommunikationer har gjort det möjligt att världens länder och folk knutits samman och fått mer gemensam ekonomi, kultur och politik. Världen upplevs krympa och för en region är det viktigt att kunna anpassa sig och bygga kontakter med en större omvärld. För Region Jönköping kan det handla om alltifrån att bygga kontakter som leder till affärsutbyten och export, till studentutbyten och deltagande i internationella forskningssamarbeten. Världen interagerar och det är viktigt att vi låter världen interagera även i vår region och att vi själva är delaktiga i det som pågår i vår omvärld.

Regional kraftsamling och ledarskap

Den sista framgångsfaktorn är grundläggande för hela RUS-processen. Som vi tidigare konstaterat kräver de kommande åren att aktörerna i regionen aktivt arbetar gemensamt för att nå målen. Detta ställer krav på fokusering, tempo och kraft i regionens arbete. Det förutsätter i sin tur att många aktörer enas kring en gemensam viljeinriktning och är beredda att ta konsekvenserna av detta. Regional kraftsamling behövs inom alla områden liksom ett starkt regionalt ledarskap.

Den regionala utvecklingsplattformen – en sammanfattande modell över RUS:s vision, mål, delstrategier och framgångsfaktorer

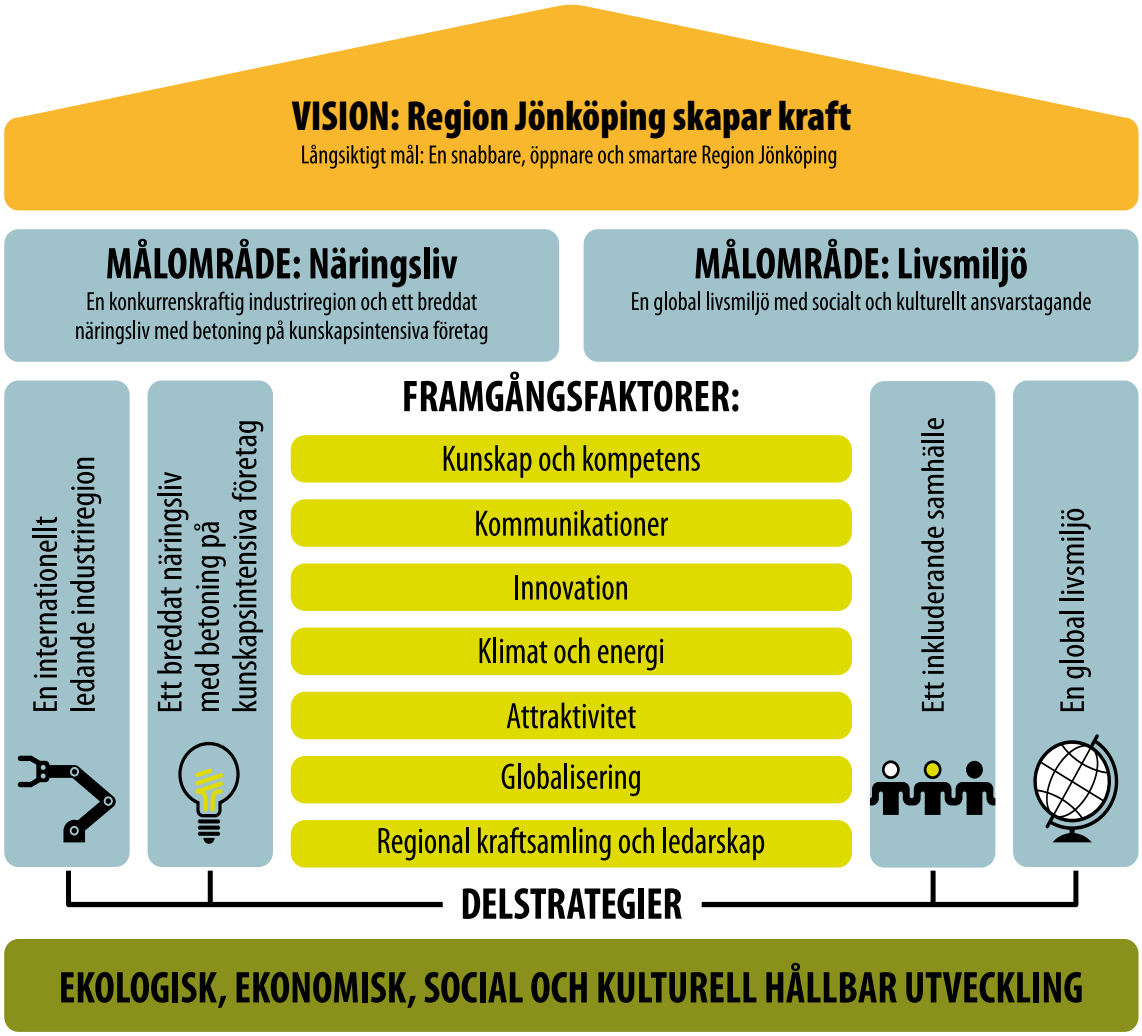

Genomförande och uppföljning

När RUS har blivit fastställd ska den ligga till grund för genomförande av de fyra delstrategierna.

Handlingsplaner

Delstrategierna och framgångsfaktorerna ger ett ramverk för det strategiska utvecklingsarbetet i regionen. När de fyra delstrategierna betraktas i ljuset av de sju framgångsfaktorerna och avsikten med hållbar utveckling, framträder en rad insatser som behöver genomföras. För dessa insatser ska handlingsplaner tas fram.

Handlingsplanerna kopplas till ansvar och resurser. I handlingsplanerna identifieras insatser som ska genomföras på regional nivå. Här sker också en prioritering utifrån en analys av vilka insatser inom respektive handlingsplan som är mest drivande, det vill säga fungerar som en katalysator för de andra. Insatserna kommer att kopplas till olika former av finansiering (lokalt, regionalt nationellt och från EU) samt olika former av samarbeten (kommunala, länsövergripande, nationella, internationella och EU-samarbeten) för att få till stånd implementering, lärande och långsiktighet.

För att säkerställa att hållbar utveckling beaktas under genomförandet av RUS och finns integrerad i handlingsplanerna kommer ett processtöd för hållbar utveckling att följa arbetet.

Uppföljning

Det är angeläget att kunna följa regionens utveckling över tid, relatera den till samhällsutvecklingen i omvärlden samt följa hur väl intentionerna och målen i utvecklingsstrategin blir uppfyllda. Frågor som behöver ställas är:

- Gör vi det vi avsett att göra?
- Använder vi utvecklingsmedel så att vi möter de identifierade utmaningarna?
- Får vi de effekter vi förväntar oss?

För att kunna följa utvecklingen kommer indikatorer att finnas för vision och långsiktigt mål, delstrategiernas mål, framgångsfaktorerna, hållbar utveckling och handlingsplanerna.

Revidering och prioritering av insatser

Varje år görs en analys av uppföljningen som resulterar i revidering och förslag på prioritering av insatser inför nästkommande år.

En gång varje mandatperiod kommer även en mer omfattande revidering av hela den regionala utvecklingsstrategin att göras med översyn av delstrategier och framgångsfaktorer, vilket i sin tur kan påverka handlingsplanerna.

Transparens och kommunikation

Möjligheter till påverkan finns kontinuerligt, dels genom kontakter med förtroendevalda politiker, dels genom öppna kanaler som Regionförbundets webbplats och vid offentliga seminarier.

Uppföljningsarbetet med status på indikatorer presenteras löpande på Regionförbundets webbplats, liksom alla projekt som finansieras av regionala utvecklingsmedel och som därmed har till uppgift att förverkliga RUS.

Vem gör vad?

För att den regionala utvecklingsstrategin ska kunna genomföras och förverkligas måste en rad olika aktörer vara involverade och engagerade; offentlig verksamhet med politiska företrädare, näringsliv, högskola, forskningsinstitut, enskilda invånare, föreningsliv, fackliga organisationer och andra sammanslutningar.

Regionförbundet Jönköpings län har rollen som samordnare av det regionala utvecklingsarbetet i regionen. Det arbetet utgår från den regionala utvecklingsstrategin, RUS. De utvecklingsmedel som regionen får ta del av ska användas som verktyg för att förverkliga de identifierade strategier som regionen gemensamt kommit fram till och beslutat om. Regionförbundet har därmed också uppdraget att fortlöpande följa utvecklingen i regionen och löpande följa upp den regionala utvecklingsstrategin (Förordningen om regionalt tillväxtsarbete 2007:713). För att säkerställa framgång i genomförandet av RUS krävs stor delaktighet av regionens alla utvecklingsaktörer.

Källor och underlag

Program- och strategidokument, analyser, rapporter med mera

- Angränsande regioners regionala utvecklingsprogram och -strategier
- Bilaga till underlagsrapport RUS – sammanfattning av webbdialog, Kairos Future 2011
- Bilden av Jönköpings län, Kairos Future 2010
- En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap, och sysselsättning 2007–2013, Näringsdepartementet
- Ett snabbare, öppnare och smartare Jönköpings län – Regionalt utvecklingsprogram (RUP) med sikte på 2020, Regionförbundet Jönköpings län 2008
- Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, Europeiska kommissionen
- Förordningen om regionalt tillväxtsarbete 2007:713
- Innovationsledning och kreativitet i svenska företag, VINNOVA och Stiftelsen IMIT, 2012
- Jönköpings län i ett omvärldsperspektiv, Kairos Future 2011
- Klimat- och energistrategi med nya klimatmål för Jönköpings län, Länsstyreslen i Jönköpings län 2010
- Landsbygdsprogram 2007-2013 Genomförandestrategi för Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län 2012
- OECD Territorial Reviews Småland-Blekinge, Sweden, OECD 2012
- Politiska beredningar med ledamöter och ersättare i Regionstyreslens arbetsutskott (RUS-beredning)
- Region Jönköping mot 2025 – underlagsrapport för den regionala utvecklingsstrategin, Kairos Future 2011
- Regional kulturplan 2012–2014, Landstinget i Jönköpings län, 2011
- Regional transportplan för Jönköpings län 2010-2021, Regionförbundet Jönköpings län 2010
- Strategier och handlingsplaner för kompetensutveckling, Kairos Future i samarbete med Regionförbundet Jönköpings län och Kompetensrådet för Jönköpings län 2009
- Strategi för kulturella och kreativa näringar i Jönköpings län, Tillväxtverket och Regionförbundet Jönköpings län 2011
- Tillväxtpolitik för Region Jönköping, Nationalekkonomiska Institutionen, Internationella Handelshögskolan i Jönköping 2010
- Underlag från dialoger och samråd med länets kommuner, landsting, utvecklingsaktörer samt råd och nätverk knutna till Regionförbundets verksamhet
- Unga i Jönköpings län – drömmar och framtid, Kairos Future 2011
- Utvärdering av Regionalt utvecklingsprogram för Jönköpings län, Kairos Future, 2011

Webbplatser

- Barnombudsmannen: www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen
- Högskolan i Jönköpings län: www.hj.se
- Jordbruksverket: www.jordbruksverket.se
- Kommunernas i Jönköpings län webbplatser
- Landstinget i Jönköpings län: www.lj.se
- Länsstyrelsen i Jönköpings län: www.lansstyrelsen.se/jonkoping
- Regionförbundet Jönköpings läns hemsida: www.regionjonkoping.se
- Smålands Turism: www.smalandsturism.se
- Statistiska centralbyrån: www.scb.se
- Tillväxtverket: www.tillvaxtverket.se

Bilaga 1: Trender i resan mot framtiden

Vår omvärldsanalys visar att utvecklingen mot 2020-talets slut kommer att präglas av tio trender eller skiften som kommer att ha inverkan på regionens utveckling. Nedan följer en kort beskrivning av de identifierade trenderna och en analys av vilka utmaningar som de för med sig för Region Jönköping.

1. Globalisering: Från "vi och omvärlden" till "länet en del av världen"

Utvecklingen av bland annat informations- och kommunikationsteknologin har bidragit till att länders ekonomier blir allt mer sammanflätade och därmed också politiken. Detta blir synligt om man till exmpel tittar på exportens betydelse som har ökat i så gott som alla världens ekonomier. Ökad kunskap och kontakt har också bidragit till att kulturerna blir allt mer lika världen över. I korthet betyder detta att det som sker i andra delar av världen får allt större betydelse inte bara för nationer, utan också för regioner och enskilda människor. Vi blir mer beroende och påverkade av varandra och vi lever i ökad utsträckning i ett globalt sammanhang.

Utmaningen för Region Jönköping

Regionens framgång handlar alltmer om förmågan att lyckas dra nytta av denna ökade integration, oavsett om det handlar om att attrahera investeringar, människor eller kompetens eller att exportera idéer, tjänster och produkter på en alltmer global marknad. Globaliseringen leder också till en annan trend, nämligen regionaliseringen, där alltmer av politik och ekonomi förskjuts uppåt (från lokal nivå) och nedåt (från den nationella) till den regionala nivån, och där regional integration av bland annat arbets- och utbildningsmarknader blir allt viktigare för framgång på den globala arenan. En tredje konsekvens för regionen är att konsolideringen (sammanslagningen) av mogna och väletablerade branscher accelererar och mindre oberoende företag köps upp och integreras i globala koncerner. När så sker, flyttar beslutsfattandet bort från regionen, och på sikt också många kunskapsintensiva delar av verksamheten såsom utveckling, marknadsföring och försäljning.

2. Teknikutveckling: Maskinerna blir allt mer intelligenta

Einstein sa om datorer och människor att "Computers are incredibly fast, accurate and stupid. Humans beings are incredibly slow, inaccurate and brilliant". Det är inte längre riktigt sant. Maskinerna blir alltmer intelligenta. Utvecklingen öppnar för helt nya möjligheter inom snart sagt alla områden och är grunden för den tekniska revolution som vi idag ser.

Utmaningen för Region Jönköping

Utvecklingen innebär att relativt kvalificerade arbetsuppgifter kommer att automatiseras och ersättas med maskiner, på samma sätt som mycket manuellt arbete har automatiserats under 1900-talet. Rätt utnyttjat skapar det stora möjlighet till produktivitetsvinster – å andra sidan riskerar vi att människor blir arbetslösa och verksamheter slås ut om man inte förmår att hänga med i utvecklingen. En utmaning är också att kunna tillhandahålla rätt utbildningar som matchar den tekniska utvecklingen.

Utvecklingen inom exempelvis 3D-printning och distribuerad produktion kommer också ställa den traditionella industrin inför starkt strukturellt tryck, och på sikt troligen ett ökat behov av att gå från produktion till design och konstruktion av produkter och digitala modeller. Denna utveckling öppnar också upp för nya affärsmöjligheter. Den ökade digitaliseringen innebär också en utmaning ur ett socialt hållbarhetperspektiv med en vidgad klyfta mellan de som kan och har tillgång till tekniken och de som inte har det. Samtidigt möjliggör den ökade digitaliseringen färre fysiska transporter vilket är positivt ur ett miljöperspektiv.

3. Ändrad maktfördelning i världen (Från Väst till Öst)

Kinas andel av världens BNP har ökat snabbt. Samtidigt ligger Kinas BNP per capita fortfarande på en låg nivå globalt sett. Ur ett kinesiskt perspektiv är det också långt kvar till det ”normaltillstånd” som rådde före boxaruproren på 1800-talet, då Kina stod för ca 1/3 av världsekonomin och även Indien var en dominerande ekonomisk kraft. Men ordningen är på väg att återställas och snabbväxande ekonomier blir alltmer framgångsrika inte bara inom produktion, utan också inom till exempel vetenskap och teknik.

Utmaningen för Region Jönköping

Denna utveckling leder till ett ökat behov av förståelse för utvecklingen i snabbväxande ekonomier ur ett konkurrens- och marknadsperspektiv. Behovet av kontakter med dessa marknader ökar, inte minst för att på ett tidigt stadium kunna fånga upp nya idéer när många av dessa länder går från att vara produktionsplatser till att bli kunskaps- och innovationsaktörer. Dessa snabbväxande ekonomier innebär också en utmaning för alla vad gäller hållbar utveckling.

4. Befolkningsmängd: Från Konsten att växa till Konsten att krympa

Vi har sedan ett par hundra år vant oss vid en ständigt växande befolkning. Den demografiska epoken går nu mot sitt slut, inte bara i västvärlden utan också i allt fler utvecklingsländer. Fram emot år 2050 planar jordens befolkning ut vilket ställer världen som helhet i en ny situation, där utmaningen inte längre handlar om att hantera tillväxt och allt fler munnar att mätta, utan om en växande åldrande befolkning. SCB:s befolkningsprognoser visar att det i Sverige utöver storstadskommunerna bara är ett fåtal större regioncentra som ser ut att få en befolkningstillväxt. Övriga kommuner kommer att kämpa med en mer eller mindre snabbt åldrande befolkning, där det blir allt svårare att upprätthålla servicenivån utanför centralorten.

Utmaningen för Region Jönköping

För Region Jönköpings län är denna utveckling en flerdubbel utmaning. Det måste råda goda förutsättningar för att behålla människor som bor i regionen. Länet måste också som helhet se till att attrahera inflyttare och återflyttare och se till att inflyttningen sker till stråk och tätorter med långsiktiga förutsättningar för fortsatt tillväxt som skapar underlag för ett långsiktigt utbud av offentlig och privat service. Dessa utmaningar kan sammanfattas i behovet av en aktiv och samlad ”nybyggarpolitik” på regional nivå. Den åldrande befolkningen innebär också en utmaning för utformning av omsorg och hållbart arbetsliv för de som är yrkesverksamma.

5. Värderingar: Från grundläggande behov till högt ställda krav

Vi lever i en ”begärsekonomi” med ständigt stegrade förväntningar och där toleransen mot misstag och krångel minskar. Människor ställer allt högre krav på service, boende, arbete, partners – kort sagt på livet i stort. I jakten på det goda livet blir valet av boende och boendemiljö en allt viktigare beståndsdel.

Utmaningen för Region Jönköping

Regioner konkurrerar i ökad utsträckning på en nationell och i vissa fall internationell medborgarmarknad, där medborgarna väljer de orter och regioner som erbjuder den bästa balansen av en stor och intressant arbetsmarknad, intressanta och dynamiska livsmiljöer, attraktivt boende och trygga uppväxtmiljöer för barn och unga. Viljan bland unga människor att stanna kvar på eller flytta tillbaka till en ort hänger mycket starkt samman med dessa faktorer. Utmaningen för mindre orter och regioner handlar i första hand om att kunna erbjuda en tillräckligt variationsrik och specialiserad arbetsmarknad och en tillräckligt ”global” livsmiljö, med servicenäringar och en kritisk massa av medborgare.

6. Ändrad tyngdpunkt i produktionen: Från effektiv produktion till innovativt tänkande

Tidigare var en effektiv produktion den främsta framgångsfaktorn. Att kunna producera effektivt till hög kvalitet var det som många företag byggde sina framgångar på. Den nya framgångsfaktorn är innovativt tänkande. Modern managementforskning visar att det är förmågan att tidigt fånga signaler i omvärlden och göra om dem till konkreta erbjudanden, som förklarar allt mer av företags och organisationers framgång. 2000-talet handlar om att bygga nätverk för kreativitet och förnyelse för att säkerställa innovativt tänkande.

Utmaningen för Region Jönköping

För en industritung region som Region Jönköping är den stora utmaningen att stärka och vidareutveckla innovativt tänkande (med reflektion, lärande och omvärldsbevakning) som motor för förnyelse i det befintliga näringslivet och utveckla nya dynamiska och bärkraftiga kunskapsintensiva näringar. Under industrisamhällets era har den absolut viktigaste näringen för en region varit den regionexporterande industrin. Det är sysselsättningen inom denna som burit alla kringliggande sektorer i form av insatstjänster till industrin, lokal service och handel och som skapat ett underlag för offentlig service som äldreomsorg och skolor. Region Jönköping är i detta avseende avvikande i Sverige med ca 26 procent verksamma inom industrin, mot 14 procent i riket (SCB, 2012). I det samhälle vi är på väg in i är det kunskapsintensiva tjänster som forskning och utveckling, teknik och ekonomi, kommunikation och information som utgör en betydande del av ekonomins ryggrad. Det är också kring dessa produktionstjänster byggs på, och kring vilka en lokal servicestruktur kan etableras. Detta kommer också att ställa krav på omställning i sysselsättning då fler kommer att arbeta inom exempelvis serviceyrken än tidigare.

7. Nätverk: Från Få och nära till Många och fjära

Sociala nätverk förändrar sättet vi organiserar oss. Vi som individer får större och bredare kontaktytor, och vi får fler ”svaga” länkar, fler bekanta. Det är de svaga länkarna som ger oss styrka enligt nätverksforskningen. Det är via dem vi kan hitta den som vet och kan något, det är via dem vi kan hitta nya affärer, nya medarbetare, nya möjligheter. Det är genom dem man kan organisera en revolution – eller ett nytt företag.

Utmaningen för Region Jönköping

Invånarnas och företagens nätverk och kontakter blir alltmer avgörande för regionens framgång, och då inte i första hand de geografiskt nära kontakterna utan de som finns långt bort och som kan bidra med nya impulser och i sin tur nya kontakter. Framgång har i alla tider i stor utsträckning byggts på nätverkande, men i ett mer kunskapsintensivt och snabbrörligt samhälle blir detta än viktigare. Trots att regionen har en stark industri så ligger den bara i mittfältet när det gäller export till andra regioner och ser vi på nätverksindikatorer som till exempel antalet medlemmar i det professionella nätverket LinkedIn så är situationen likartad.

8. Investeringar: Från IT till GT

Världens investeringar förskjuts från IT till att också omfatta GT, Green Tech. Inom snart sagt varje bransch håller energi och hållbarhet på att bli hygienfaktorer, något vi som konsumenter och kunder förväntar oss. Globalt är den största infrastrukturutmaningen under de kommande 20 åren också kopplad till just hållbarhet och grön teknologi.

Utmaningen för Region Jönköping

Med bland annat en stark industritradition, stor tillgång till bioenergi och en förhållandevis stark miljöteknikindustri har regionen

möjligheter att dra nytta av skiftet mot allt starkare miljöfokus. Omläggningen till ett mer klimatsmart samhälle får också stora konsekvenser för frågor som rör alltifrån uppvärmning, transporter, bebyggelsestruktur och materialval.

9. Från Små försök till Stora satsningar

Hållbart stadsbyggande är de närmaste decenniernas största globala utmaning och något som inte minst Kina ser som en av sina topprioriteringar framåt. Men grön stadsbyggnad, med städer som Tianjin Eco City i Region Jönköpings vänort i Kina som exempel, är bara ett i raden av exempel på nya megaprojekt. Inte minst i Asien planeras och genomförs mängder av megaprojekt inom infrastrukturområdet, bland annat ett omfattande snabbtågsnätverk, som på sikt kan sträcka sig över hela den asiatiska kontinenten. Megaprojekten är på väg tillbaka och de kommer från öst.

Utmaningen för Region Jönköping

Ur ett svenskt regionalt perspektiv ligger de stora satsningarnas epok ett antal decennier tillbaka i tiden, vissa så långt tillbaka som till mitten av 1800-talet när grunden för industrisamhället lades med bland annat investeringar i ett statligt stambanenät och ofta kommunalt drivna lokala banor. Nu läggs infrastrukturen för nästa epok där behovet av fysiska kommunikationer och närhet ska kombineras med energi- och miljöeffektivitet.

10. Maktförskjutning: Från Marknad till Politik

Delvis som en följd av behovet av storskaliga projekt, behov av att dämpa nervositeten och handelsrörelserna på de globala finansmarknaderna, globala klimatutmaningar, vattenbrist och skuldkriser, ser vi en trend där politiker från olika läger talar för ökad politisk styrning. Samtidigt finns det tecken på att det politiska intresset ökar hos allmänheten.

Utmaningen för Region Jönköping

Region Jönköping står liksom andra regioner på tröskeln till något nytt, något kvalitativt nytt, som inte bara innebär mer av samma slag. Detta ställer krav på nya verklighetsbeskrivningar, förändrade tankemönster och nytt sätt att agera. Den typen av förändring förutsätter kraftsamling och ledarskap, inte minst på den regionala nivån. Den förutsätter också kunskap om våra demokratiska system för ett aktivt medborgarskap.

LEH

Region Jönköping

SMÅLAND | SWEDEN

Landstinget i Jönköpings län

PROTOKOLL
UTDRAG

Landstingsstyrelsen §§ 46-75

Tid: 2013-04-09, kl 13:00-16:00

Plats: Landstingets kansli, sal A

§ 71
Dnr LJ2013/70

Regional utvecklingsstrategi – RUS - synpunkter

Landstinget har getts möjlighet att lämna synpunkter avseende regional utvecklingsstrategi.

Vid ärendets behandling föreslås ett justering under avsnittet kollektivtrafik, byte från ordet *snabbjärnväg* till *höghastighetståg*.

Beslut
Landstingsstyrelsen beslutar

att godkänna föreliggande yttrande som svar till Regionförbundet Jönköpings län.

Ärendet kommer även att behandlas av landstingsfullmäktige den 23 april.

Utdrag: Regionförbundet
Landstingsfullmäktige

Vid protokollet

Siw Kullberg

Justeras

Håkan Jansson Anders Berglund

Rätt utdraget,
Intygar

Lena Sandqvist